

เรียนรู้...เพื่อขยายผล

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าจ้าว อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง





“การทำกิจกรรมเพื่อชุมชน แม้จะเหนื่อย แต่ก็มีความสุขที่ได้ทำ
 ยิ่งพี่ ป.เปิดไฟเขียวให้พวกเราทำกิจกรรมเต็มที่
 เสียสละทั้งเงินส่วนตัวและเวลามากดูแล
 มากลุกคลีกับพวกเราตลอดเวลา
 ยิ่งทำให้เราอยากทำงานออกมาให้ดีที่สุด”

จักรี อุเทศกานนท์ “อัน” แกนนำเยาวชน ตำบลมหาไถย
 บอกเล่าความรู้สึกที่มีต่อ ปลัด อบต.ป่าจ้ว ศิรินาท ศุภบุญ หรือ “พี่ ป.”
 ของเด็ก ๆ

ด้วยภาพฝันที่อยากเห็นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง และเยาวชน
 มีจิตสำนึกที่ดี ปลัดศิรินาทจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ปรับวิธีการทำงาน...สู่การบริหารจัดการที่ดี

ปลัดศิรินาท เล่าว่า เธอเพิ่งย้ายมาทำหน้าที่ปลัด อบต.ป่าจ้ว อำเภอเมือง
 จังหวัดอ่างทอง ได้ปีกว่า ๆ แต่พื้นที่ อบต.ป่าจ้วแปลกกว่าที่อื่น เพราะ
 ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลป่าจ้ว และตำบลมหาไถย ซึ่งทั้งสองพื้นที่
 นี้มีความแตกต่างกันชัดเจน ตำบลมหาไถยมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท



แต่ตำบลป่าจิวเป็นชุมชนกึ่งเมือง การเข้าไปทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจึงทำได้ยาก ด้วยเหตุนี้ อบต.จึงต้องเปลี่ยน “แนวคิด” และวิธีการทำงานใหม่ จากการทำงาน “เชิงรับ” เป็นการทำงาน “เชิงรุก” แทน เมื่อคิดปรับเปลี่ยนวิธีทำงานใหม่ และเพื่อให้งาน ที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงต้องวิเคราะห์ชุมชนร่วมกับ ผู้นำชุมชนทั้ง 2 ตำบล ทำให้เห็นปัญหาและ “ทุนเดิม” ของ ชุมชนเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ตำบลมหาธาตุไทย ดำเนินโครงการ “โรงเรียนครอบครัว” ซึ่งได้รับความ ร่วมแรงร่วมใจจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี ขณะที่การทำ กิจกรรมเด็กและเยาวชนในตำบลป่าจิวกลับทำได้ยาก เพราะติดข้อจำกัดเรื่องบริบทชุมชนกึ่งเมือง คนในชุมชน ต่างคนต่างอยู่ กอปรกับเธอเพิ่งมารับตำแหน่งได้ไม่นาน ยังรู้จักพื้นที่ไม่ดีพอ น่าจะใช้เวลาเรียนรู้ชุมชนให้ดีกว่าก่อนแล้ว ค่อยวางแผนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนใหม่

“โชคดีที่ช่วงนั้นมีหลักสูตรนักถักทอชุมชนเข้ามาพอดี และหลักสูตรนี้ก็ให้แนวคิดเรื่องการทำงานพัฒนาเด็กและ เยาวชนด้วย เห็นว่า “เป้าหมาย” ตรงกัน จึงส่งเจ้าหน้าที่ อบต.เข้ารับการอบรม 3 คน”

วางคนให้ถูกที่...ก็คุ้มค่าผลงาน

แม้จะตัดสินใจส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรม แต่การ คิดเลือกทีม “นักถักทอชุมชน” ทั้ง 3 คนก็ทำได้ไม่ยากนัก เพราะแต่ละคนต่างก็มีภาระงานเป็นของตนเอง การส่งคน เข้าอบรมถือเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น เราในฐานะผู้บริหาร ก็ต้อง “เปิดโอกาส” ให้ลูกน้องได้คิดตัดสินใจด้วยเช่นกัน

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

“การคัดเลือกคนเข้าอบรมหลักสูตรนี้ นอกจากจะดูบทบาทหน้าที่ในงานประจำแล้ว เรายังเปิดโอกาสให้ลูกน้องเลือกด้วยความสมัครใจ ด้วย ซึ่งก่อนส่งไปร่วมอบรมเราจะพูดคุยกับเขาก่อน ชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะนำมาใช้ในการทำงาน หลังจากนั้นก็จะดู “ต้นทุน” ของแต่ละคน ว่าเขามี “ทุนเดิม” อะไรอยู่บ้าง”

ปลัดศิรินาทเล่าต่อว่า เหตุผลที่คัดเลือก 3 คนนี้ เข้ามาทำงาน เพราะเรามองแล้วว่าทั้ง 3 ส่วนนี้มีหน้าที่ ต้องขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชน ที่สำคัญคือทั้ง 3 คน เคยร่วมงานกับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชน เป็นสุข (สรส.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาก่อน คิดว่าน่าจะ “ต่อยอด” ได้ไม่ยาก

สำหรับทีมนักถักทอชุมชน อบต.ป่าจิวประกอบด้วย ทิพมารถ ชงขุนทด “น้อย” เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน เหตุผลที่เลือกน้อยเพราะเป็นงานที่เขาต้องทำ อยู่แล้ว ส่วน รุติภา โอฬารวัตร “เปิ้ล” ผู้ช่วยธุรการ ส่วนการศึกษา เป็นคนที่มีความสามารถเรื่องจิตวิทยา ชุมชนและยังเป็นคนในพื้นที่ จึงน่าจะสานต่องานได้ไม่ยาก และคนสุดท้ายคือ อรุณรัตน์ นักดนตรี “รัตน์” รองปลัด อบต. แต่เนื่องจากรองปลัดเติบโตมาจากสายการเงิน ไม่ค่อยมีความถนัดเรื่องชุมชนมาก่อน เรารู้ว่าช่วงแรก ๆ รองปลัดเขาฝืนความรู้สึกตัวเองมาก ๆ ที่ต้องเข้ารับการอบรม แต่เราก็ใช้วิธี “ชวนคิดชวนคุย” และคอย “ให้กำลังใจ”



ซึ่งกันและกันก่อน ให้เขาคิดว่านี่คือ “โอกาส” ที่ดีที่เขาจะสามารถเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากชุมชน นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับการทำงานในอนาคต เพราะภายหน้าเขาก็ต้องขึ้นมาเป็นปลัดอยู่แล้ว ดังนั้นการเรียนรู้ชุมชนให้ครอบคลุมทุกด้านจึงเป็นเรื่องจำเป็น

เรียนรู้...โรงเรียนครอบครัว

เมื่อสร้าง “แรงจูงใจ” ให้ทีมนักถักทอชุมชนได้แล้ว ก็ถึงเวลาของการปฏิบัติจริง...

ปลัดศิรินาท เล่าต่อว่า เดิมที อบต.ป่าจ๋มีแผนเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว แต่ยังขาดการจัดการ เมื่อนักถักทอชุมชนเข้ารับการอบรมจึงนำมาสู่การลงมือทำ โชคดีที่ อบต.ป่าจ๋มีตำบลมหาดไทยทำกิจกรรมเด็กและเยาวชนเป็นทุนเดิม ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีหลักสูตรนักถักทอชุมชน อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ได้เข้ามาทำงานร่วมกับ สมนึก บำรุงญาติ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาดไทย ในรูปแบบ



“โรงเรียนครอบครัว” อยู่แล้ว อาจารย์ทรงพลเลยชี้แนะให้ทีมนักถักทอชุมชนเข้าไป “ถอดบทเรียน” การทำงานของโรงเรียนครอบครัวที่ตำบลมหาดไทย เพื่อเรียนรู้วิธีทำงานก่อนจะนำไปขยายผลต่อที่ตำบลป่าจ๋

“โรงเรียนครอบครัว ประกอบด้วย 2 ห้องเรียนคือ “ห้องเรียนพ่อแม่” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นพ่อแม่มือใหม่ โดยเริ่มตั้งแต่ตั้งครรภ์ไปจนถึงอายุ 3 ปี และ “ห้องเรียนแกนนำ” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน เมื่อได้รับคำแนะนำ ทีมนักถักทอชุมชนทุกคนรวมทั้งเราด้วยก็ลงไปคลุกคลีและร่วมเรียนรู้การทำกิจกรรมในพื้นที่ทุกชั้นตอน”

ถือเป็นเรื่องที่ “ท้อทาย” มาก เพราะนอกจากจะต้องเรียนรู้วิธีการทำงานในทุกชั้นตอนแล้ว ทีมนักถักทอชุมชนยังต้องนำเทคนิคความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนครอบครัวตำบลมหาดไทยและความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรนักถักทอชุมชนมา “เชื่อมร้อย” ให้เป็น “องค์ความรู้” ของตนเองเพื่อไปขยายผลต่อที่ตำบลป่าจ๋



พัฒนาคน พัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนางาน

วันนี้การอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนจบลงแล้ว แม้จะไม่สามารถวัดผลได้ร้อยละเปอร์เซ็นต์ แต่โดยภาพรวมแล้วหลักสูตรนี้ก่อให้เกิด “ผลดี” กับ อบต.ป่าจั่วเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวนักถักทอชุมชน จากช่วงแรกที่ไม่ค่อยอยากเข้าร่วมโครงการ ไม่อยากทำงานด้านเด็กและเยาวชน หลังๆ ทั้ง 3 คนมี “ใจ” อยากทำมากขึ้น มีการลงพื้นที่บ่อยครั้ง เพราะการทำงานกับเด็กและเยาวชนไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องเสียสละวันหยุด และทุกคนต่างมีครอบครัว ถ้าเสียสละตรงนี้ไม่ได้ก็จะทำงานต่อไม่ได้ยาก

ไม่เว้นแม้แต่ครอบครัวเราที่ลูกสาวมักจะถามเสมอว่า **“ทำไมแม่ต้องมาทำงานวันหยุดด้วย”**

เราก็ตอบไปว่า **“งานที่ทำคือการเข้าไปช่วยสังคมที่ลูกกำลังจะเข้าไปอยู่ให้ดีขึ้น”**

แม้จะเหน็ดเหนื่อยและต้องเสียสละความสุขส่วนตัว แต่ปลัดศิรินาทก็ไม่ท้อ เธอบอกว่า **“รู้สึกมีความสุข”** ที่ได้ทำงานกับเด็ก ๆ เหมือนเราได้เรียนรู้พฤติกรรมของเด็ก ๆ แต่ละคน อีกทั้งยังสามารถนำมาปรับใช้กับครอบครัวและในหน้าที่การงานต่อไปในอนาคต

“เชื่อมร้อยและถักทอ”



.....
การทำงานกับเด็กและเยาวชนไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องเสียสละวันหยุด และทุกคนต่างมีครอบครัว ถ้าเสียสละตรงนี้ไม่ได้ก็จะทำงานต่อได้ยาก ลูกสาวมักจะถามเสมอว่า “ทำไมแม่ต้องทำงานในวันหยุดด้วย” เรา ก็ตอบไปว่า “งานที่ทำคือการเข้าไปช่วยสังคมที่ลูกกำลังจะเข้าไปอยู่ให้ดีขึ้น”

“ทำงานกับเด็กต้อง **“ให้เด็กคิด”** การฝึกให้เด็กคิดเองทำเอง งานที่ทำมักจะออกมาดี เพราะเกิดจากความต้องการของเด็กจริงๆ ที่สำคัญการทำเช่นนี้ทำให้เราทำงานเบาลงด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น โครงการปลูกข้าวโพด ก็เป็นโครงการที่เด็ก ๆ คิดอยากทำเอง เพราะพวกเขาเห็นประโยชน์ของข้าวโพดที่ใช้ได้ทุกส่วน ฝักให้โรงเรียนใช้เป็นอาหารแก่น้อง ๆ ในโรงเรียน บางส่วนที่เหลือก็จะนำมาขายเพื่อนำเงินมาใช้ทำกิจกรรมต่อไป ส่วนใบนำมาทำสิ่งประดิษฐ์ ต้นนำมาแปรรูปเป็นอาหารสัตว์ได้ โดยทุกส่วนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หมด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กและเยาวชนจะได้ฝึกคิดระหว่างการเขียนโครงการไปด้วย”



เรียนรู้...เพื่อยายผล

หลังเรียนรู้และร่วมทำงานในหลักสูตรโรงเรียนครอบครัวกับ รพ.สต.มหาตไทยแล้ว ก็ถึงเวลาของการ “ขยายผล” ปลัดศรินาทบอกว่า แผนที่คิดไว้ในการลงไปทำในพื้นที่ตำบลป่าจ๋วนั้น เธอจะเลือกทำในหมู่บ้านที่มีความพร้อมก่อน โดยดูจาก “ต้นทุน” ของชุมชน เช่น มีผู้ใหญ่ใจดี ผู้นำชุมชน ผู้ช่วย อสม. ฯลฯ อยู่หรือไม่ เพราะคิดว่ากรที่เราเลือกคนที่มี “จิตอาสา” เข้ามาร่วมงานด้วย โอกาสประสบความสำเร็จก็มีสูง ซึ่งกิจกรรมแรกที่จะเริ่มทำคือ Summer Camp ที่จะจัดขึ้นในช่วงปิดเทอม ด้วยการดึงเด็ก ๆ จากสองพื้นที่คือตำบลป่าจ๋วนและตำบลมหาตไทยให้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อฝึก “กระบวนการคิด” และ “สร้างความสัมพันธ์” ให้เกิดขึ้นระหว่าง 2 พื้นที่

จะเห็นได้ว่าการเข้ามาของหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.ป่าจ๋วนเริ่มมีรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น มี “แกนนำเยาวชน” แถว 2 แถว 3 เข้ามาช่วยทำงาน โดยอนาคตอยากให้เด็กมาช่วยคิดแผนด้วย เพื่อ อบต.จะได้จัดสรรงบประมาณได้ตามความต้องการของเด็กจริงๆ แต่ที่ได้ยิ่งกว่านั้นคือ อบต.ได้ “บุคลากร” ที่มีคุณภาพมาช่วยขับเคลื่อนการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น